

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput V. Eadem veritas ostenditur exemplo libertatis Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

prium velle, seipsam agit & determinat ad amandam divinam bonitatem, sicque dominium habet in illum amorem: cum agere & determinare seipsam ad actum suum, argumentum sit dominii & potestatis in illum. In eo proinde suiipsius amore, divina voluntas non se habet sicut divinus intellectus in suiipsius cognitione: quia voluntas ut voluntas, de se, sive in linea sua, non est potentia ex se, antecedenter ad suum velle, determinata ad unum, sicut intellectus, & alia potentia naturales, antecedenter ad actus suos. Cujus ratio à priori alia querenda non est, quam diversa in eo natura seu essentia voluntatis, & intellectus, &c. cum essentiarum à priori non detur ratio. Ideoque Scotus quodlib. 16. ad quaestionem, cur voluntas potius liberè moveatur ad actum suum, quem non potest non ponere, quam grave, rationem aliam non adfert, nisi quia hoc est hoc, & istud est istud. Nam esse, forma, & modus essendi, agere & modus agendi sunt immediata. Eam verò esse naturam essentiamque voluntatis, ut voluntatis, quamvis non à priori, monstrabitur infra.

25 Nec sapientissimus Magister noster Lumbier to. 1. Theol. Scholast. in appendice n. 805. contra hoc efficaciter (tamen subtiliter) objicit, divinam voluntatem à sua rectitudine, utpote sibi intrinseca, ex se, ante suum velle, esse necessitatem & determinatam ad amorem antedictum, sicut est divinus intellectus ad suum intelligere. Cum velle divinum sit ratio & regula omnis rectitudinis, eoque aliquid rectum, quo divinæ voluntati consonum. Non proinde antecedenter ad velle suum, divina voluntas à sua rectitudine determinatur: quia per illud (non antecedenter ad illud) formaliter rectificatur.

26 Denique Deus, in non volendo malum, ex hoc non definit esse liber, sui que juris & suæ potestatis, quod malum velle non possit. Ergo in volendo bonum, seu bonitatem suam, ex hoc non definit esse liber, sui que juris & suæ potestatis, quod malum velle non possit, bonumque non velle non possit. Oppositum enim sive antecedentis, sive consequentis prætendenti, merito reponitur illud Augustini l. 1. op. imperf. contra Julian. fol. 150. *Siccine Deum laudas, ut ei auferas libertatem? an potius intelligere debes, necessitatem, quâ Deus non potest seu malum velle, seu bonum non velle, esse quamdam beatam necessitatem quâ Deus justus non potest injustus esse? hoc autem quia non potest, non deficiente non potest (ait contra ferm. Arriani c. 14.) sed potenter. Nec ex hoc dicere audeamus (prosequitur l. de nat. & grat. c. 46.) Deum non voluntatem (utique liberam, ut patet ex hac Pelagii, cui responderet, cuique alias non satisfaceret, objectione, voluntatis arbitrio privari quidquid naturali necessitate constringitur) sed necessitatem habere justitiae, quia non potest velle peccare. Ut enim præclare Bernardus lib. de grat. & lib. arb. quod ille esse non potest malus, non infirma facit ne-*

cessitas, sed firma in bono voluntas & voluntaria firmitas. Et ideo addit ibidem, quod ipse permanet liberè bonus, propria scilicet voluntate. Item quod Deus sui juris erat, siveque ipsius voluntatis, non necessitatis (liberam voluntatem impediens) erat quod bonum erat, &c. Similiter Anselmus l. 2. Cur Deus homo c. 17. nihil sibi operatur necessitas non faciendi, aut impossibilitas faciendi, sed sola Dei voluntas, qua veritatem semper (quia veritas est) sicut est, esse vult.

CAPUT V.

Eadem veritas ostenditur exemplo libertatis Christi.

Quarto eadem assertio probatur exemplo 27 libertatis Christi, de quo S. Thomas in 3. dist. 18. a. 2. ad 5. hanc objectionem: *Liberrimum arbitrium Christi erat determinatum ad unum: ergo Christus non meruit per liberum arbitrium; ideo enim naturalibus non meremur, quia sunt determinata ad unum. Respondet dupliciter. Primo, quod liberum arbitrium Christi non erat determinatum ad unum secundum numerum, sed ad unum secundum genus, scilicet ad bonum, quia in malum non potest... Et hoc non excludit libertatem arbitrii: quia posse peccare, nec est libertas arbitrii, nec pars libertatis, ut dicit Anselmus. Et hoc quidem determinatio ex perfectione liberi arbitrii contingit, secundum quod per habitum gratia & gloria terminatur in eo quod est naturaliter ordinatum (scilicet in bono): quia liberum arbitrium, quamvis in nobis se habeat ad bonum & ad malum, non tamen est propter malum, sed propter bonum. Secundo respondet, ut sequitur, vel dicendum, quod etiam si esset determinatum ad unum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest; tamen ex hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis, sive meriti: quia in illud non coacte, sed sponte tendit; & ita est sui actus dominus. Priori responsione dicit, liberum arbitrium Christi fuisse quidem sic determinatum ad bonum in genere, ut non potuerit facere malum; fuisse tamen indifferens ad hoc vel illud bonum in specie, & individuo, secundum se spectatum (id est, abstrahendo à speciali Dei præcepto vel consilio); determinationem verò illam ad bonum in genere, sic ut non habuerit potestatem in malum, provenisse ex perfectione liberi arbitrii ipsius; utpote quod perficitur per determinationem ad id, ad quod est naturaliter ordinatum, sicut cetera res naturales, atque adeo perficitur per determinationem ad bonum: sicut v.g. grave perficitur per determinationem ad centrum suum ad quod naturaliter ordinatur. Unde arguitur sic: liberum arbitrium perficitur per determinationem ad bonum, ad quod est naturaliter ordinatum: ergo magis perficitur per majorem determinationem ad bonum, &c. Quo igitur magis determinatum*

fuerit ad bonum; eo perfectius; & quo ad illud minus determinatum, magisque indifferens, eo minus perfectum: quia magis recedens à termino, ad quem non utrumque, sed ut liberum arbitrium est naturaliter ordinatum. Igitur liberum arbitrium determinatum ad bonum, non solum in genere, sed & in specie, sicut ad diligendum Deum, perfectius est, quam solum determinatum ad illud in genere.

Et ideo posteriori responsione S. Doctor libertatem Christi salvat, non solum sub determinatione ad bonum in genere, sed etiam in specie & individuo, dicens, quod etiam si liberum Christi arbitrium esset determinatum ad unum numero actum, quem non facere non potest, nimirum ad dilectionem Dei, nihilominus adhuc actus ille non desinit esse liber: quia equidem in actum illum non coactè, sed sponte tendit, & ita est actus sui dominus.

28 At (inquit Annatus) S. Thomas per esse determinatum ad unum numero, non intelligit determinatum ad unum numero actum, sed ad unum numero objectum, cuiusmodi est Deus, ad quod diligendum supersit indifferentia ex parte actuum. Vel dicendum (inquit Godoy disp. 48. de Incarn. n. 80.) quod loquatur quidem de determinatione ad unum numero actum, quo Christus non poterat non diligere Deum quoad perfectiones necessarias; poterat tamen ipsum non diligere, ut est ratio diligendi creaturas, quodque proinde hac solâ ratione actus ille erat liber & meritorius.

29 Verum-enimverò, tanta est claritas invincibilis illius testimonii S. Doctoris, ut evasionum istarum nebulas omnino dissipet. Annatinam namque evasionem lux Angelici contextus eliminat: quia ibi S. Thomas discutit libertatem actus, cui attribuit rationem laudis & meriti, non verò objecti, cui nec libertas nec laus & meritum adaptari potest. Ideoque libertatem illam explicat per dominium in actum; quod probat, quia Christus in illum non coactè, sed sponte prorumpit, utique quia vult; atque adeo tamquam dominus illius actus, non obstante quod illum non facere non potest, quodque proinde ad illum faciendum determinatus sit. Apertè ergo S. Doctor loquitur de determinatione ad illud unum numero, de quo dicit quod non facere non potest. Quod de Deo non dicit tamquam objecto dilectionis, sed de actu ipso dilectionis, quo Christus diligit Deum. Deinde loquitur de tali determinatione actus ad illud unum numero, ex qua actus Christi non desinat esse liber, laudabilis, meritorius, & sub dominio voluntatis Christi. Quæ cum non convenient objecto, sed actui dilectionis, quo voluntas Christi tendit in Deum: loquitur ergo de determinatione ad unum numero actum. Enimverò sicut prior responsio S. Doctoris defendit libertatem Christi, sub indeterminatione, seu indifferentia ad hunc vel illum specie vel numero actum, & non solum sub indeterminatione ad hoc vel illud specie vel

Tom. I.

numero objectum (cujus libertatem ibi non discutit, sed actus); sic posterior solutio defendit libertatem sub determinatione ad hunc numero actum, & non solum sub determinatione ad hoc numero objectum. Si enim eam solum defenderet sub determinatione ad hoc numero objectum, manente tamen indeterminatione seu indifferentia ad hunc vel illum specie vel numero actum, posterior solutio S. Doctoris nihil importaret diversum à priori. Cujus oppositum perspicue innuit, cum dicit, *vel dicendum, &c.*

Evasio verò Godoyna refellitur, 1°. 30 Quia S. Doctor expressè loquitur de dilectione Dei, quæ Christus non poterat Deum non diligere, poterat verò non diligere Deum, ut est ratio diligendi creaturas. De ea igitur, ut sic, non loquitur S. Doctor. 2°. Quia S. Doctor respondens objectioni, quod actibus necessariis non mereamur, expressè dicit, actum dilectionis Dei in Christo, non amittere libertatem, nec rationem laudis aut meriti, ex eo quod actus ille sit necessarius, seu non potens non esse; nec hujus rationem reddit, ex eo quod licet actus ille non possit non esse, quatenus tendit in Deum secundum se, possit tamen non esse quatenus tendit in Deum, ut est ratio diligendi creaturas (quod vel exprimere, vel aliquo modo significare debuisset, si necessarium censuisset ad solvendam illam objectionem.) Id ergo non censuit necessarium, atque adeo censuit indifferentiam non esse necessariam ad liberam & meritoriam dilectionem in Christo. 3°. Quia ratio quæ S. Doctor ibi probat, dilectionem Dei, ex determinatione voluntatis Christi ad illam, impotentiaque non ponendi illam, non amittere libertatem, nec rationem meriti; est quia, eo non obstante, Christus ad diligendum Deum non coactè, sed sponte tendit (spontaneo utique, seu voluntario perfecto) & eatenus (inquit) Christus est actus sui dominus. Vel igitur hæc ratio S. Doctoris est vera, & sufficiens ratio libertatis, in illo actu dilectionis, vel non? Si sit: igitur negatio coactionis, perfecta que spontaneitas, est vera & sufficiens ratio libertatis in illo actu dilectionis. Si non: igitur S. Doctor pro ratione libertatis in illo actu attulit id quod non est vera sufficiensque ratio illius, veramque & sufficientem rationem illius (indifferentiam utique) ibi subtrahit; sicque objectioni non satisfecit. Quod verus tanti Doctoris discipulus & venerator non dixerit.

Angelico ergo illo testimonio manet invincibiliter comprobatum, ad libertatem & dominium, seu potestatem voluntatis in actum suum, universim non requiri, quod sic illum velit, ut possit non velle, vel oppositum velle. Nec unico illo loco S. Doctor id adstruit, sed & aliis multis n. 21. relatis. Sicut & 3. contra Gent. 138. ubi agens de errore eorum, qui vota impugnant, ostendit quidem necessitatem voti seu obligationis non minuere, sed augere libertatem & bonitatem actus; sed ad hoc

B b 2

ostendendum generale adfert principium, quòd utique necessitas voluntaria, sive proveniat ex voto, sive ex interiori perfectione, naturalique inclinatione voluntatis, non minuat, sed augeat rationem libertatis, ob rationem ex eodem Angelico Magistro n. 20. depromptam: *Est enim (inquit) duplex necessitas; quaedam coactionis, & hac laudem virtuosorum actuum diminuit, quia voluntario contrariatur: coactum enim est, quod est voluntati contrarium. Est autem quaedam necessitas, ex interiori inclinatione procedens (quam supra n. 21. vocat naturalem necessitatem. Item necessitatem naturalis inclinationis, secundum quam voluntas aliquid ex necessitate velle dicitur, ut felicitatem; secundum quam etiam Deus sua voluntate liberè amat seipsum, licet de necessitate amet) & hac laudem virtuosorum actuum non minuit, sed auget: facit enim voluntatem magis intente tendere in actum virtutis. Patet enim quòd habuit virtutis, quanto fuerit perfectior, eo vehementius facit tendere in bonum virtutis, & minus ab eo deficere. Quòd si ad finem perfectionis devenit, quaedam necessitatem infert ad bene agendum (non solum necessitatem obligationis, ut interpretantur Auctores Speciminum doct. Theol. per Belgium manantis p. 1. c. 3. §. 5. sed necessitatem naturalis inclinationis, quæ tollit indifferentiam, seu potentiam in oppositum, ut patet in exemplo quòd proxime subjungit) sicut est in beatis qui peccare non possunt... nec tamen propter hoc, aut libertati aliquid deperit, aut actus bonitatis.*

32 Non existimo P. Annatum hinc (ut alibi fæpius, dum locutio SS. Doctorum non est ad palatum ipsius) dicturum S. Thomam concionatoriè & exaggeratoriè loquutum, non theologicè: cum contra Gentiles loquatur, qui exaggerationibus & concionibus hyperbolicis non convincuntur, sed efficacibus argumentis, verisque doctrinis. Dicat ergo ipse, dicat & quilibet Assacla ipsius, si nulla est alia vera propriaque libertas, nisi indifferentiæ, sive quæ est cum potentia in oppositum, quomodo ex majori determinatione; minorique proinde indifferentia voluntatis ad unum extremum, scilicet ad bonum, laus, ac proinde libertas virtuosi actus augeatur & perficiatur, uti S. Doctor hinc aperte declarat? Sic enim argumentor: conceptus essentialis veræ, propriæ & perfectæ libertatis (per se) unice consistit in indifferentia seu potentia, vel contrarietatis, vel contradictionis in oppositum. Igitur quo major determinatio, minorque indifferentia, seu potentia, vel contrarietatis, vel contradictionis in oppositum, minor est libertas, minorque proinde laus virtuosi actus. At, juxta S. Doctorem, totum est oppositum. Dicit enim quòd quanto major est necessitas seu determinatio, ex interiori inclinatione procedens, tanto major sit laus virtuosi actus: atque adeo major libertas. Quanto verò major est necessitas seu determinatio & inclinatio in actum virtutis, tanto minor est indifferentia,

seu potestatis, seu contrarietatis, seu contradictionis in oppositum, nullaque potestas in oppositum, si voluntas ad finem perfectionis devenit, sicut est in beatis, qui nec peccare possunt, nec Deum non diligere; nec tamen propter hoc aut libertati voluntatis aliquid deperit (ait S. Doctor) aut actus bonitatis. Igitur conceptus essentialis veræ, propriæ ac perfectæ libertatis, juxta S. Doctorem, in universum non consistit in indifferentia, seu contrarietatis, seu contradictionis; utpote sine qua (juxta S. Doctorem) datur vera, propria, perfectaque libertas amoris, quo beati Deum diligunt.

Nec evadit Annatus, dicendo, quòd S. Doctor non loquatur ibi de libertate actus dilectionis, qui est proprius comprehensorum; sed de libertate aliorum actuum, qui licet sint charitatis, à beatis exercentur cum indifferentia. Quippe nimis evidens est, S. Doctorem loqui de libertate illius actus, quo beati ad finem perfectionis deveniunt; ad quem non deveniunt per alios actus, sed per solum actum dilectionis, qui est proprius comprehensorum. Nimis quoque evidens est, S. Thomam fundare libertatem illam beatorum in perfectissimo voluntario, seu vehementiâ interioris inclinationis, quâ feruntur in actum virtutis. At in nullo actum feruntur ex vehementiori perfectiorique inclinatione, quam in actum beatificæ dilectionis Dei clarè visi, qui est actus proprius comprehensorum. Et hinc fit

CAPUT VI.

Ostenditur quoque exemplo libertatis Angelorum, hominumque beatorum.

DE ipsis namque Augustinus 22. Civit. ult. 34 dicit: *Erit ergo civitatis illius & una in omnibus, & inseparabilis in singulis voluntas libera, ab omni malo liberata, & impleta omni bono, frenis indeficiente æternorum jucunditate gaudiorum.* In ipsis ergo S. Augustinus liberam prædicat voluntatem fruementi summo bono, licet inseparabilem & inamissibilem, ac proinde non potentem non esse. Unde l. 3. de lib. arb. c. 3. voluntatem quâ beati sumus, seu beatificam dilectionem, asserit non necessariam (necessitate oppositâ libertati); sed ita voluntariam, ut sit in potestate nostra, adeoque liberam: *Non ergo necessitate (inquit) sed voluntate, in te fiet beatitudo tua.* Et infra: *Sed dico, cum futurus es beatus, non te invivum, sed volentem futurum.* Quali voluntate? ibidem exponit, dum subjungit: *Voluntas nostra, nec voluntas esset, nisi esset in nostra potestate. Porro quia est in potestate, libera est nobis.* Et lib. 1. oper. imperf. n. 103. *Beatissima ista omnino necessitas, quâ necesse est feliciter vivere... Hæc necessitate, sicut necessitas etiam dicenda est, non premuntur, id est, libertate privantur sancti Angeli, sed fruuntur.* Quare? est enim voluntaria felixque necessitas, de qua l. 4. de per-